

Az „üdvösség ösztöne” vezérli Németh szerint az egyház és az emberiség szentjeinek életét és cselekedeteit. A szent, Németh világában nem feltétlenül a hit vagy a vallásosság emberét jelenti, valamiképpen mégis az „Isten emberét”. Még azok a világi szentek is, akikről például 1956-ban megjelent *Égető Eszter* című regényében beszél: „Nem tudom — mondja egy alkalommal Méhes, a tanár, akinek alakját az író saját magáról mintázta —, hogy tetszik lenni a vallással. De végeredményben mindenki egyformán áll. Sem hinni nem tud, sem hit nélkül élni. Csak a döntés, az önbecsapás módja változik a dilemmában. De én úgy érzem (...) ennek a dilemmának véget lehet vetni. A nyugati gondolkodás is megérett rá. Csak elég mélyre kell az emberbe fúrni. A közös vallásos ösztönig. Tételek persze nem segítenek. Egy példa kell. Hisz voltaképp a kereszténység is példák története. A szentekre gondolok. A mai szent az, aki azt mondja: nézzétek, nem kellett túlvilág, halhatatlan lélek, s mégis úgy tudtam élni, azzal a fenséggel, mintha mindezek volnának.” Németh evilági „szentjei”: az *Emberi színjáték*, az *Égető Eszter*, az *Irgalom* vagy éppen *A nagy család hősei* (s többnyire: hősnői) valóban „hősi fokon” tanúsítják az igazságot és gyakorolják — ezt szeretném hangsúlyozni — a keresztény erényeket.

Valójában az „üdvösségnek” és a „szentnek” ezek a fogalmai voltak azok, amelyek meghatározták Németh László és a vallás kapcsolatát: Isten létezését csak a lélek rejtekében fogadta el, a „látható egyház” helyett az Evangéliumba helyezte bizalmát, a keresztény erkölcsiség eszményeit azonban maradéktalanul a sajátjainak ismerte el. Talán Istennel is ennek az evangéliumi erkölcsiségnek és humánumnak az átélése által találkozott.

KALÁSZ MÁRTON

Szitakötő

*ismerős lelkeink
nyár van, hozzánk útban, mi nem az ország
érintkező árnyékában ülünk
szemünk előtt vakító, kérges falvak*

*forduló utak, vékony ózonpajzs alatt
ibolyaszínűvé érett gabonaföld
szitakötő a patak hűlő kis hab-fodrozásán
szélek hamvadva, pörkük visszfénye szitál*

*ismét nyárvoége lett, lelkeink útban
tőlünk, ahova elevenjeink
ismerik, tudtuk, únták itt köztünk ülve, nem is az árnyat*